

(इंग्रजीमध्ये टंकलिखित केलेल्या न्यायनिर्णयाचा मराठी अनुवाद)

ब्रूक बॉण्ड इंडिया लिमिटेड.

विरुद्ध

आयकर आयुक्त पश्चिम बंगाल- III

२७ फेब्रुवारी १९९७

[न्यायमूर्ती एस. सी. अग्रवाल आणि न्यायमूर्ती जी. बी. पटनायक]

आयकर अधिनियम - १९६१ - कलम ३७ (१) भांडवली आधार वाढवण्यासाठी समभाग जारी करण्यासाठी झालेला खर्च महसूल खर्च म्हणून ग्राह्य धरला जाऊ शकतो का आणि म्हणून त्याला निगमनात्मक खर्च म्हणून परवानगी दिली जाऊ शकते का - असे गृहीत धरले जाते: भांडवली पाया वाढवण्यासाठी समभाग जारी करण्यासाठी केलेला खर्च अधिक कार्यरत निधी आणि अधिक नफा मिळवणे हा भांडवली खर्च आहे आणि त्यात निगमनात्मक खर्च नाही करपात्र व्यक्ती, जी एक सार्वजनिक मर्यादित कंपनी आहे, तिने करपात्र व्यक्ति वर्ष १९६९-७० साठी आपले भाग भांडवल वाढवण्याच्या दृष्टीने समभाग जारी करण्यासाठी केलेल्या खर्चासाठी कपातीचा दावा केला. करपात्र व्यक्तीने केलेला खर्च भांडवली लेखा होता या कारणावरून आयकर अधिकाऱ्याने ही कपात नाकारली होती. अपील सहाय्यक आयुक्त आणि न्यायाधिकरणाने या मताला दुजोरा दिला. अपील केल्यावर, उच्च न्यायालयाने न्यायाधिकरणाचे मत कायम ठेवत असे म्हटले की, करपात्र व्यक्तीने आपले भांडवल वाढवण्याच्या दृष्टीने समभाग जारी करताना केलेला खर्च हा महसूल खर्च असू शकत नाही आणि तो भांडवली व्ययाच्या अंतर्गत येईल. व्यथित झाल्याने, करपात्र-अपीलकर्त्याने सध्याची याचिका दाखल केली.

याचिका फेटाळत, या न्यायालयाने असे अधिनिर्णित केले कि,

१. जरी भांडवलाच्या वाढीमुळे कंपनीच्या भांडवली पायाचा विस्तार होतो आणि योगायोगाने ते कंपनीच्या व्यवसायात मदत करेल आणि नफा कमावण्यासही मदत करेल, तरीही त्या संदर्भात केलेला खर्च भांडवली व्ययाचे स्वरूप कायम ठेवतो कारण खर्च थेट कंपनीच्या भांडवली पायाच्या विस्ताराशी संबंधित असतो. [५२८ -ब]

पंजाब राज्य औद्योगिक विकास महामंडळ लिमिटेड सी. आय. टी. विरुद्ध, [१९९७] १० एस. सी. सी. १८४, यावर अवलंबून होते.

इंडिया सिमेंट्स लिमिटेड विरुद्ध आयकर आयुक्त मद्रास, (१९६६) ६० आय. टी. आर. ५२; सी. आय. टी. विरुद्ध किसेनचंद चल्लाराम इंडिया (पी) लिमिटेड, (१९८१) १३० आय. टी. आर. ३८५; ए एम्पायर जूट कंपनी लिमिटेड. विरुद्ध सी. आय. टी., (१९८०) १४ आय. टी. आर.; सी. आय. टी., मुंबई विरुद्ध असोसिएटेड सिमेंट्स कंपनी लिमिटेड, (१९८८) १७२ आय. टी. आर. २५७; अलेम्बिक केमिकल वर्क्स कंपनी लिमिटेड. विरुद्ध सी. आय. टी., गुजरात, (१९८९) १७७ आय. टी. आर. ३७७; वॉर्नर हिंदुस्तान लिमिटेड विरुद्ध कमिश्नर ऑफ इन्कम टॅक्स, ए. पी. (१९८८) १७१ आय. टी. आर. २२४; हिंदुस्तान मशीन टूल्स लिमिटेड (क्र. ३) विरुद्ध पृथक रक्षित आय आयुक्त, कर्नाटक-२, (१९८९) १७५ आय. टी. आर. २२० आणि फेडरल बँक लिमिटेड विरुद्ध आयकर आयुक्त, केरळ, (१९८९) १८० आय. टी. आर. २४१.

ब्रुक बॉण्ड इंडिया लिमिटेड विरुद्ध सी. आय. टी., (१९८३) १४० आय. टी. आर. २७२ (कलकत्ता) याची पुष्टी केली.

दिवाणी अपील न्यायाधिकरण: दिवाणी अपील क्रमांक - ५७७१/१९८३ (एन. टी.)

आय. टी. ए. क्रमांक १७/१९७८ मधील कलकत्ता उच्च न्यायालयाच्या दिनांक १७.८.८१ च्या निकाल आणि आदेशावरून.

अपीलकर्त्यासाठी डॉ. देवी पाल, एस. गणेश, राहुल पी. दवे, शिप्रा घोष आणि हिरेन्द्र कृष्ण दत्त.

प्रतिवादीसाठी रणबीर चंद्र, बी. कृष्ण प्रसाद, सी. राधा कृष्ण आणि एन. डी. बी. राजू.

न्यायालयाचा निर्णय देण्यात आला:

या याचिकेत आयकर अधिनियम - १९६१ च्या कलम २६१ अंतर्गत उच्च न्यायालयाने दिलेल्या प्रमाणपत्राद्वारे (यापुढे 'कायदा' म्हणून संदर्भित), आयकर न्यायाधिकरणाने कलकत्ता उच्च न्यायालयाकडे पाठवलेल्या खालील प्रश्नाचे (यापुढे 'न्यायाधिकरण' म्हणून संदर्भित) महसुलाच्या बाजूने आणि करपात्र व्यक्तीच्या विरोधात उत्तर देण्यात आले:

वस्तुस्थिती आणि खटल्याच्या परिस्थितीत, १९६७ मध्ये नवीन समभाग जारी करण्याच्या संदर्भात झालेला खर्च? १३,९९,३०५ रुपयांचा नामंजुरी कायम ठेवण्यात न्यायाधिकरण योग्य होते? "

हा प्रश्न करपात्र व्यक्ति वर्ष १९६९-७० आणि ३० जून १९६८ रोजी संपलेल्या संबंधित लेखा वर्षाशी संबंधित आहे. करपात्र व्यक्ती ही एक सार्वजनिक मर्यादित कंपनी आहे. त्याने रु.१६,७५,००० चे सामान्य समभाग जारी केले. त्याचे भाग भांडवल वाढवण्याच्या उद्देशाने प्रत्येकी १० रुपये हप्त्यावर आणि त्या संदर्भात, त्यासाठी रु. १३,९९,३०५ त्याने वजा करण्यायोग्य खर्च म्हणून कोणत्या रकमेचा दावा केला होता. करपात्र व्यक्तीने केलेला खर्च भांडवली लेखा होता या दृष्टिकोनातून प्राप्तीकर अधिकाऱ्याने ही कपात नाकारली होती. पृथक रक्षित आय अधिकाऱ्याच्या या मताला अपील सहाय्यक आयुक्त आणि न्यायाधिकरणाने दुजोरा दिला. उच्च न्यायालयाने न्यायाधिकरणाचे मत कायम ठेवत असे म्हटले आहे की, करपात्र व्यक्तीने आपले

भांडवल वाढवण्याच्या उद्देशाने समभाग जारी करताना केलेला खर्च हा महसूल खर्च असू शकत नाही आणि तो भांडवली व्ययाच्या अंतर्गत येईल. उच्च न्यायालयाने इंडिया सिमेंट्स लिमिटेडमधील या न्यायालयाच्या निरीक्षणांवर भर दिला आहे. मद्रास उच्च न्यायालयाने पृथक रक्षित आय आयुक्त, तामिळनाडू-१ विरुद्ध किसेनचंद चेल्लाराम (इंडिया) पी. लिमिटेड, मध्ये घेतलेल्या मताशी ते सहमत नव्हते.[१३० आय. टी. आर. ३८५]

करपात्र व्यक्तीचे भांडवल वाढवण्याच्या उद्देशाने समभाग जारी करण्यासाठी करपात्र व्यक्ति केलेला खर्च हा महसुली खर्च नाही, असे मत उच्च न्यायालयाने मांडण्यात चूक केली, असे अपीलकर्त्याच्या करपात्र व्यक्तीचे वकील डॉ. देवी पाल यांनी सादर केले आहे. विद्वान वकिलानुसार, उच्च न्यायालयाचे हे मत या न्यायालयाने एम्पायर ज्यूट कंपनी लिमिटेडमध्ये घातलेल्या कायद्याशी सुसंगत नाही. विरुद्ध आयकर आयुक्त, १२४ आय. टी. आर.१; आयकर आयुक्त, मुंबई-२ विरुद्ध असोसिएटेड सिमेंट्स कंपनी लिमिटेड, १७२ आय. टी. आर. २५७ आणि अलेम्बिक केमिकल वर्क्स कंपनी लिमिटेड. विरुद्ध आयकर आयुक्त, गुजरात, १७७ आय. टी. आर. ३७७. विद्वान वकिलाने आंध्र प्रदेश, केरळ आणि कर्नाटकच्या उच्च न्यायालयांच्या निर्णयांकडेही आमचे लक्ष वेधले आहे, ज्यांनी मद्रास उच्च न्यायालयाने किसेनचंद चेल लाराम (इंडिया) पी. लिमिटेड (सुप्रा) (पहा: वॉर्नर हिंदुस्तान लिमिटेड विरुद्ध आयकर आयुक्त (ए. पी.), १७१ आय. टी. आर. २२४; हिंदुस्तान मशीन टूल्स लिमिटेड एफ. (क्र. ३) विरुद्ध आयकर आयुक्त, कर्नाटक-२, १७५ आय. टी. आर. २२० आणि फेडरल बँक लिमिटेड विरुद्ध आयकर आयुक्त, केरळ, १८० आय. टी. आर. २४१).

आम्हाला आढळले आहे की हे प्रकरण मेसर्स पंजाब स्टेट इंडस्ट्रियल डेव्हलपमेंट कॉर्पोरेशन लिमिटेडमध्ये या न्यायालयासमोर विचारार्थ आले आहे. चंदीगड विरुद्ध आयुक्त किंवा पृथक रक्षित आय, पतियाळा, (कर संदर्भ क्रमांक - १/१९९० ४ डिसेंबर १९९६ रोजी निश्चित करण्यात

आला). त्या प्रकरणात, विचाराधीन प्रश्न असा होता की रु. १,५०,००० कंपनी निबंधकांना दिले गेले कारण भांडवल वाढीसाठी भरण्याचे शुल्क हा महसूल खर्च नव्हता. मद्रास, आंध्र प्रदेश, कर्नाटक आणि केरळ उच्च न्यायालयांच्या निर्णयांची न्यायालयाने दखल घेतली आहे, ज्यांचा संदर्भ डॉ. पाल यांनी दिला आहे, तसेच या याचिकेतील आव्हानाखालील निकाल आणि उच्च न्यायालयांच्या निर्णयाची दखल घेतली आहे. या न्यायालयाने एम्पायर ज्यूट कंपनी लिमिटेड (उपरोक्त) तसेच इंडिया सिमेंट्स लिमिटेड (उपरोक्त) मधील निर्णयांचीही दखल घेतली आहे. असे गृहीत धरताना रु.१,५०,००० भांडवलाच्या वाढीसाठी शुल्क भरणे हा महसुली खर्च नव्हता म्हणून कंपनी निबंधकाला दिलेला हा न्यायालयाने म्हटले आहे:

" आम्ही सर्व निर्णयांचे सखोल परीक्षण करणे आवश्यक मानत नाही कारण आमचे असे मत आहे की कंपनीच्या भांडवली पायाच्या विस्तारासाठी कुलसचिवांना दिले जाणारे शुल्क थेट भांडवलाशी संबंधित होते जे योगायोगाने कंपनीच्या व्यवसायात नक्कीच मदत करेल आणि नफा कमावण्यासाठी मदत करेल, तरीही ते भांडवली व्ययाचे स्वरूप राखून ठेवते कारण खर्च थेट कंपनीच्या भांडवली पायाच्या विस्ताराशी संबंधित होता. त्यामुळे आमचे असे मत आहे की, किसेनचंद चेल्लाराम प्रकरणातील मद्रास उच्च न्यायालयाच्या निर्णयावर आधारित दृष्टिकोनाच्या तुलनेत विविध उच्च न्यायालयांनी या संदर्भात महसुलाच्या बाजूने घेतलेला दृष्टिकोन श्रेयस्कर आहे.

अशा प्रकारे या निर्णयात या याचिकेतील विचाराधीन असलेल्या प्रश्नाचा समावेश आहे.ई [टी]

तथापि, डॉ. पाल यांनी असा युक्तिवाद केला आहे की या निर्णयात सध्याच्या प्रकरणाप्रमाणे अशा प्रकरणाचा समावेश नाही, जिथे भांडवल वाढवण्याचा उद्देश करदात्याला त्याचा व्यवसाय चालू ठेवण्यासाठी आणि अधिक नफा मिळविण्यासाठी अधिक कार्यरत निधी असणे हा होता आणि अशा परिस्थितीत भांडवल वाढवण्यासाठी समभाग जारी करण्याच्या संदर्भात होणारा खर्च महसूल खर्च म्हणून मानला पाहिजे. या संदर्भात, करपात्र व्यक्तिकर्त्याच्या विद्वान वकिलाने अपील सहाय्यक आयुक्तांसमोर तसेच न्यायाधिकरणासमोर केलेल्या विनंतीकडे डॉ. पाल यांनी आमचे लक्ष वेधले आहे. हे निःसंशय खरे आहे की अपील सहाय्यक आयुक्तांसमोर तसेच न्यायाधिकरणासमोर करपात्र व्यक्तीच्या वतीने असे सादर करण्यात आले होते की भांडवलातील वाढ ही करपात्र कंपनीसाठी कार्यरत निधीची गरज पूर्ण करण्यासाठी होती. परंतु न्यायाधिकरणाने पाठवलेल्या खटल्याच्या निवेदनावरून असे सूचित होत नाही की करदात्यासाठी अधिक कार्यरत निधीची गरज पूर्ण करण्यासाठी करदात्याने भांडवलाचा विस्तार हाती घेतला होता असा निष्कर्ष नोंदवला गेला होता. त्यामुळे, करपात्र व्यक्तीला त्याचा व्यवसाय चालू ठेवण्यासाठी कार्यरत निधीची गरज भागवण्यासाठी करपात्र व्यक्तीने भांडवलाचा विस्तार कमी प्रमाणात घेतला होता या आधारावर आम्ही पुढे जाऊ शकत नाही. कोणत्याही परिस्थितीत, मेसर्स पंजाब स्टेट इंडस्ट्रियल डेव्हलपमेंट कॉर्पोरेशन लिमिटेड, चंदीगड (उपरोक्त) मधील या न्यायालयाच्या उपरोक्त निरीक्षणांवरून हे स्पष्टपणे सूचित होते की जरी भांडवलातील वाढीमुळे कंपनीच्या भांडवली पायाचा विस्तार होतो आणि योगायोगाने ते कंपनीच्या व्यवसायात मदत करेल आणि नफा कमावण्यासही मदत करेल, तरीही त्या संदर्भात झालेला खर्च भांडवली व्ययाचे स्वरूप कायम ठेवतो कारण खर्च थेट कंपनीच्या भांडवली पायाच्या विस्ताराशी संबंधित आहे.

या परिस्थितीत, आम्हाला अपीलात कोणतेही गुणवत्ता आढळत नाहीत आणि त्यानुसार ते फेटाळले जाते. खर्चाबाबत कोणतीही आदेश नाहीत.

याचिका फेटाळण्यात आली.

अस्वीकरण

या न्याय निर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकार असल्यास त्याच्या तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकर्ता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापरा करिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.